

Analyse. Både DONGs olieforretning og Mærsk Oil er nu solgt til udlandet. Men der er stadig masser af olie at hente i den danske del af Nordsøen og stor interesse for at udvinde den.

Danmark er fortsat et olieland

AF FREDE VESTERGAARD

Følelser betyder ikke noget, når det handler om at sælge et selskab for 45 milliarder kroner. Det er ellers den nye ejer af Maersk Oil, franske Total, der gav A.P. Møller-Mærsk olieforretning et grundskud, da det franske selskab for et års tid siden skubbende Maersk Oil ud af den lille ørkenstat Qatar.

Total, der er verdens fjerdestørste olieselskab, vandt en koncession i Qatar, som Maersk Oil havde udviklet og været operatør på i 25 år sammen med Qatars olieselskab QP. Det var noget af et guldgrub for Maersk Oil, men efter de 25 år skulle koncessionen fornyes. Den kom i udbyd, og Total havde – på en eller anden måde – held til at få fat i den i stedet for Maersk Oil.

Sidste efterår blev det så meddelt fra A.P. Møller Mærsk, at olieforretningen var til salg, og at A.P. Møller-Mærsk fremtidigt skulle bygge på selskabets anden bane, transportdelen, som er mest kendt for Maersk Line, der står for cirka 15 procent af verdens maritime containertransport.

Mærsk mistede olieproduktionen i Qatar fra 1. juli i år. Det betyder, at Maersk Oils olie- og gasproduktion – ifølge regnskabet for første halvår – kommer ned på en gennemsnitlig daglig

produktion i år på 215.000-225.000 tønder – regnet i olieekvivalent – mod 313.000 i 2016. Selv om Maersk Oil har produktion i en række andre lande og er med i nye attraktive felter, har vurderingen i hovedkonkret været, at det var tiden at sælge olieforretningen fra.

Med en oliepris på 45-50 dollar er den langtfra så rentabel som for nogle år siden. Der var dog et overskud på en halv milliard dollars i første halvår i år, men det var inklusive den nu bortfaldne produktion i Qatar. Mærsk har i 45 år har pumpet olie og i 33 år gas op af Nordsøen og har hen ad vejen udvidet aktiviteten til 11 andre lande.

Nu er Maersk Oil altså solgt for cirka 45 mia. kroner, hvoraf en del falder i aktier, således at A.P. Møller-Mærsk får en aktieandel i franske Total på 3,76 procent. Tidligere i år blev DONG Energys olie- og gasforretning solgt til det schweiziske kemikalselskab Ineos. DONG står ellers for Dansk Olie og Naturgas.

Slut på en epoke

Salget af Maersk Oil er en handel, der markerer afslutningen af en epoke, men kun for A.P. Møller Mærsk. Det er på ingen måde afslutningen for Danmark som olie- og gasnation. Total indtræder i Dansk Undergrunds Consortium. Og Total har i øvrigt sagt, at København og Esbjerg vil være

centre for selskabets aktivitet i de danske, norske og hollandske områder i Nordsøen.

Men der er også stor interesse fra tidligere selskaber. 12 forskellige selskaber fik tidlige i år bevillet efterforskningslatteladser på dansk område. Tidligere i år kom der en stor analyse fra Energistyrelsen – fremtidens olie- og gassætker i Danmark med titlen: *«Hvordan sikrer vi en optimal udnyttelse af vores ressourcer?»* Der er bred politisk enighed om at få olien og gassen op, selv om det kan synes at stride mod målet om at sænke CO2-udslippet. Rapporten var med til at danne grundlag for, at Folketinget – minus Enhedslisten og Alternativet – i marts vedtog en skatterabat på 3,5 milliarder kroner til Dansk Undergrunds Consortium til gengæld for at etablere platforme på Tyra-feltet, der i årenes løb er sunket fem-seks meter. Det er et projekt til mere end 30 milliarder kroner.

Tyrafeltet står for 90 procent af produktionen af gas på dansk område, men er også centrum i ledningsnet, der fører gas i land fra små felter.

Dansk Undergrunds Consortium har hidtil bestået af A.P. Møller-Mærsk (31,2 procent) Shell (36,8 procent), Chevron (12 procent) og statens olieselskab Nordsøfonden med 20 procent. Samlet har statskassen til og med 2015 fået godt 415 milliarder kroner i skat fra Nordsøen. Heraf

omkring 350 milliarder kroner siden 2000. I 2015 fik staten omkring 9,3 milliarder kroner. I nulernerne var det årlige bidrag 3-4 gange større, da både produktion og oliepris var mere end dobbelt så høj som i dag.

415 milliarder kroner i skat

Betydningen af aktiviteten i Nordsøen ligger imidlertid også i de cirka 13.000 arbejdspladser i oliebranchen.

Der har i årevis været politiske diskussioner om, hvorvidt statskassen fik en rimelig andel af indtægterne fra Nordsøen. Skattereglerne er blevet strammet i flere omgange. Senest ved Nordsøaftalen i 2003. En rapport fra Skatteministeriet i 2013 om skattereglerne – Brøns-Petersen-rapporten – beregnede, at 2003-aftalen øgede statens andel af DUC-selskabernes skattemæssige overskud fra 40 til 61 procent.

I forbindelse med en fornyet skattedebat under Thorning-regeringen – som dog endte uden ændring af reglerne – blev DUC-selskaberne overalt til at finansiere et nyt forskningsinstitut, Center for Olie og Gas, der er knyttet til Danmarks Tekniske Universitet med en bevilling på en milliard kroner fordelt over en ti års periode. Det åbnede i 2014 og har etableret et

bredt samarbejde med olie- og gasindustrien og forskere på DTU, KU, AU, AAU og GEUS med det formål at udvikle metoder til at øge indvindingsgraden, fortæller Centrets leder, Bo Cerup-Simonsen.

Frem til 2014 er der produceret 3,8 milliarder tønder olieekvivalent i den danske del af Nordsøen. Tilbage vurderes der at være et potentiale på 3,0 milliarder tønder, der teknisk set kan udvindes. Om det også er økonomisk interessant at gøre det, afhænger af omkostninger og af salgspriser for olie og gas.

I dag er den forventede gennemsnitlige indvindingsgrad i DUCs felter 28 procent, siger Cerup-Simonsen. Det betyder, at der er 72 procent tilbage, når produktionen stoppes. Det tal skal bringes ned. Helt konkret er det målet lige nu at demonstrere muligheden for en øget indvinding af olie og gas på 100 millioner tønder olie, og det tal skal gerne øges i takt med, at man bliver kloge. Cerup-Simonsen siger om den ny partner i DUC, at Total er anerkendt for et meget stærkt forsknings- og udviklingsmiljø, og at de folodet er bekendt med de særlige produktionsvilkår fra de tætte kalklag i den danske undergrund, blandt andet fordi Total i en årække har været aktiv i det norske Ekofisk-felt, der grænser op til den danske sokkel.

Borgerløn. Er det ikke bare en super idé at give alle en basisindkomst uden noget som helst modkrav? Ny bog giver en slags svar.

Så er der kage til alle

AF ARNE HARDIS

Man ikke de fleste kender historien om den lille, røde høne, der en dag fandt nogle hvedekorn på den bondegård, hvor den boede sammen med en hund, en kat og en gris?

Hønen var flitrig, de tre andre dyr var nogle dovne slambærter. Så da hønen fandt på at ville så hvedekornene, vandre dem, høste kornet og få det kørt til møllen og malet, dag de ikke hjalp. Da hønen til sidst ville bage en kage af hvedemelet og spurgte, hvem der ville give en hånd med, lod det samme omkvæd atter: »Ikke jeg.»

Mon ikke også de fleste holder med historiens høne, da den til sidst spiser hele kagen selv, skønt både kat, hund og gris nu meget gerne vil være med i fællesskabet?

Først arbejde, så spise. Det er vist en dybt indlejret sandhed i vor kultur: Gør din pligt, kræv din ret. Den rette dosering strides vi om i den evige debat om velfærdsstatens rette indretning, men grundforholdet anfægtes endnu af de færreste i den voksne verden.

Er man tilhænger af borgerløn eller ubetiget basisindkomst, som ideen også kaldes, burde man nok skåne sine børn for akkurat den godnathistorie, for dens morale er helt forkert, fremgår det af en ny, ret grundlig lille bog om borgerløn. Også katten, hunden og grisen har ret til kage, ja, ikke alene har de ret til den, det vil give et langt bedre liv på bondegården, hvis de fire dyr deler frugten af hønenes arbejde. De tre vil myldre ud og tage fat på gården, når blot de får kage først.

DEN lille bog hedder *På vej til borgerløn*. Den er skrevet af en af borgerlønsbevægelsens veteraner, den tidligere Aalborg-ektor Erik Christensen, og er som sådan naturligvis en anbefalingskrivelse af borgerlønsiden.

Erik Christensen gør sig i bogen til fortaler for en nytænkning af ØD-projektet, hvor borgerløn ses som en social dividende udbetalt af en uafhængig statslig investeringsfond. Fonden skal levere en såkaldt fordeling (først kage, så arbejde) til alle uden modkrav.

Modellen har Erik Christensens sympati, man kan godt moralsk begrunde at tage eksempelvis 10 procent af bnp ud til en fond, der kan dele værdierne ud. Et lidt længere citat er på sin plads: »Det sker ud fra en forståelse af, at en væsentlig kilde til den moderne rigdom skyldes vor fælles ejede viden. Mange økonomer mener, at størstedelen af den økonomiske vækst ikke er skabt af arbejdet og kapitalen, men af den teknologiske arv fra tidligere generationer. Nogle anslår således, at vi i virkeligheden kun fortjener en femtedel af vores indkomster. Resten kan ses som en kollektiv arv, som i øjeblikket tilfalder et lille mindretal, men som retteligt burde deles ligeligt af alle borgere.»

Forfatteren bruger naturligvis ikke fortællingen om den flitige høne, men argumenterer for hundens, kattens og grisens arveret til kage. De har på forhånd adgang til en del af gårdens udkomme, fordi de er fodt ind i dens fællesskab og tidligere værdiskabelse.

Som Erik Christensen påpeger, kommer man på denne måde uden om »noget for noget-tænkningen og hele ret og pligt-logikken. Man hæver i virkeligheden bare sin arveandel, og hvem skulle vel kunne have noget imod det, bortset fra eventuelle eneviste røde høner, naturligvis.»

Ideen om borgerløn hører til den kategori af store tanker, som fortrinnsvis trives i meget små cirkler. Det fremgår også af Christensens

Først arbejde, så spise, som budskabet lød i den berømte fabel om den lille, røde høne. Med borgerløn hedder det: Først arbejde, så spise.

ILLUSTRATION: J.P. MILLER: THE LITTLE RED HEN, 1954.

udmærkede historiske redegørelse. Men af og til har der åbnet sig vinduer på klem for tankens udbredelse.

Da den nyttrådte Nybrugerregning i 1993 indførte en sabbatarlov, eksempelvis. Eller for det, da de stort tænkte samfundsentreprenører Sørensen, Helveg Petersen & Meier i 1978 inkluderede en borgerløn i deres ligevegtssamfund præsenteret i bestselleren *Øprør fra midten*.

Og nu trækker det igen ovre fra det fortjente vindue. Alternativet er kommet i Folketinget blandt andet med en vision om borgerløn, der eksperimenteres med fænomenet ude i verden, og i foråret har selv en cheføkonom i Saxo Bank og samme banks stifter talt for borgerlønnen. Uffe Elbæk og Lars Seier Christensen er forenet om den analyse, at vi kommer til at mangle arbejde til store dele af arbejdskraften.

Erik Christensen vurderer, at vi i løbet af få år »står i en unik situation med en vinduesåbning for, at borgerlønsørgørelsen for alvor både nationalt og internationalt kan komme øverst på den politiske dagsorden med mulighed for at blive implementeret i en række lande.»

Meget stærkt går det nu ikke. På Alternativets seneste landsmøde havde man lange diskussioner om, hvorvidt borgerløn skal være en del af

partiets tænkning. Man er således kun nået til at arbejde videre med at få udbetalt konkrete eksempler med henblik på eventuelt at teste borgerløn i praksis. Hvor generos borgerlønnen eventuelt skal være, er man ikke nået til, skønt det jo er helt afgørende.

Der er også offentligheden en tendens til at se vigtige budskaber, hvor de ikke rigtig er. Lars Seier har eksempelvis i Berlingske slået fast, at han ikke mener, »at borgerløn i dag er ønskværdig. Der er simpelthen ikke brug for den endnu. Den vil også være for dyr at gennemføre. Sensationen ligger i det lille ord »endnu.«

Tilsvarende er det snarere den uventede Alternativet-accident end de dybsindede tanker, som påkaldt sig interesse, når Saxo Banks chef-økonom, Steen Jakobsen, afviser risikoen for, at folk bare bliver liggende på sofaen, hvis de får en fast ydelse fra staten uden modkrav overhovedet: »Jeg er i 30 lande om året, og jeg har aldrig mødt nogen, som er dovne. Alle ønsker at arbejde.»

Et sidste eksempel: Det finske eksperiment med borgerløn til 2.000 ledige borgere har påkaldt sig megen opmærksomhed, mens de færreste diskuterer, om det rette niveau for borgerløn mon er de 4.200 kroner, der bliver de finske forsøgs personer til del.

På vej mod borgerløn er et velgørende og afklarende bidrag til den debat, fordi Erik Christensen som veteran ved, hvad han taler om, og gerne fortæller det.

Ikke, at han kommer med meget præcise bud på den passende generøsitet – han anfører, at borgerlønnen skal være stor nok til, at man kan leve et beskedent liv uden at være nødt til at tage et lønarbejde, og derfor mindst lige så høj som den politisk fastsatte fattigdomsgrense. Et andet sted placerer han niveauet mellem folkelpension og arbejdsløshedsunderstøttelse.

HVOR skal pengene komme fra, og hvad skal det hele gøre godt for? Det er her, bogen for alvor bliver interessant.

Borgerlønsiden suger utvivlsomt næring af det meget omfattende og ydmygende kontrolbureaukрати knyttet til indkomstoverførsler i det eksisterende velfærdssystem. Kontrollen er en slags betaling for, at ydelserne er så relativt høje. Skar man dem ned til et absolut minimum, ville der ikke være behov for bureaukрати, fordi udsigten til bitter nød ville presse folk til at finde en udvej. Job, familie, kriminalitet, et eller andet.

Sådan er systemets rationale, det bygger på meget stærke moralske imperativer opdyrket og

vedligeholdt i bonde- og industrisamfundet og fortættet i talemåder, ordsprog og fortællinger. Man skal yde, for man kan nyde. Det skal altid kunne betale sig at arbejde. Den flitige høne kan med god samvittighed spise sin kage til sidste krumme.

Bagved, allerbagest, syndefaldet, uddrivelsen og straffen: Du skal arbejde i dit ansigts sved. I Slaraffenlands paradys er straffen for syndefaldet udstøret, etymologisk set er det de dovne abers land, hvor, som digteren siger, »de stejle Svinn, med Kniv i Ryggen, svømme I Gadekier af Mjød«. Slaraffenland er et uopnåeligt utopia, i virkeligheden gælder de gamle regler stadig: først arbejde, siden kage, flæskesteg og ol.

At gøre op med så stærke moralske imperativer kræver tilsvarende stærke modfortællinger. Under velfærdsstatens storhedstid fra slutningen af 1950'erne, til det hele imploderede i 1973, havde man en sådan stærk fortælling: velfærdsstaten selv, som var så ædel og andre indretninger så etisk overlegen, at man ligefrem måtte optræde og kultivere på borgeren.

Erik Christensen har en sådan modfortælling. Han forestiller sig et samfund, hvor en universel ydelse udbetales til alle uden modkrav, først herhjemme, på sigt skal den bredes ud over EU-landene og siden resten af verden.

Han vil starte med at skrupe op for velfærdsydelserne herhjemme, samtidig med at han vil skrupe ned for kontrollen. Men her kan det ikke standse. »Hvis borgerløns tanken for alvor skal slå igennem, må den forbindes med et større politisk projekt (fortælling). En teknokratisk borgerlønsfortælling må kombineres med styrkes af en bredere fortælling om udvikling af velfærdssamfundet og i videre perspektiv med en fortælling om skabelsen af et bæredygtigt samfund.»

En stor grøn fortælling omfattende borgerløn vil, hedder det tilsvarende mod slutningen, give den lille tekniske borgerlønsfortælling kluf under vingerne og en videre folkelig klangbund. Borgerløn er nemlig et universalmiddel, der duer til næsten alt: iværksætter, nyt liv til lokalsamfund, kunstnerstøtte, økologiske eksperimenter, livslang læring, familiepolitik, ulandshjælp.

Borgerlønnen kan således modvirke den grasserende neoliberalisme og konkurrencestat, prekarietats udbredelse og den eksisterende velfærdsstatens udsiddsvarende indretning. Finansieringen af den universelle basisindkomst uden modkrav er den gennemkøbt tilsat enkelte nye: Bankerne skal betale, jorderne skal betale, de vellønnede arbejdere i faste job skal betale. Det sidste er måske nyt, måske er det bare millionærskatten rykket et par trin ned ad indkomststigen.

Videre: I EU reduceret landbrugsstøtte og regionalstøtte. EU kunne til gengæld eksperimenter med en euro-dividende, en spirende europarisk borgerløn, som ville blive »en katalysator for europarisk medborgerskab.« Meget hurtigt ville eurodividenden styrke identifikationen med EU og dermed EU-institutionernes legitimitet.

Det er projektet, Erik Christensens gennemtænkte og argumenterede borgerlønsprojekt. Fra midten kommer hans oprør, ikke, det er venstreorienteret i den nyere udgave, hvor klodsbekymring og EU-glæde spiller en fremtrædende rolle. Det lyder genant om ideer, Alternativet ville kunne se sig selv i. Er det også andre mere eller mindre formulerede borgerlønsilhængeres projekt? Ud over, naturligvis, den dovne kat, den ugidelige gris og den sig stede hvilende hund.

Erik Christensen: *På vej til borgerløn*. 128 sider. Forlaget Hovedland.